

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 20.11.2007
KOM(2007) 722 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI**

Pasiruošimas BŽŪP reformos patikrinimui

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Pasiruošimas BŽŪP reformos patikrinimui

1. DABARTINĖ BENDROJI ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA

1.1. Iš esmės pertvarkyta ir geriau veikianti politika

Per pastaruosius 15 metų dėl Europos visuomenės ir jos augančios ekonomikos spaudimo bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP) iš esmės pasikeitė. 2003–2004 metų reformomis šiame procese buvo pradėtas naujas etapas – daugelyje pirmojo BŽŪP ramsčio sektorių buvo įvestos atsietosios tiesioginės išmokos pagal bendrosios išmokos schemą (BIS) ir sustiprinta antrojo ramsčio kaimo plėtros (KP) politika. Buvo reformuoti cukraus (2006) ir vaisių bei daržovių (2007) sektoriai, o pastaruoju metu teikiami teisiniai pasiūlymai vyno sektoriaus reformai.

Šiuo metu parama gamintojams dažniausiai yra atsieta nuo gamybos, dėl to ES ūkininkai, atsižvelgdami į padėtį rinkoje, gali pasirinkti, ką auginti, ir, prisitaikydami prie ekonominės aplinkos pokyčių, remtis savo ūkių potencialu ir prisidėti didinant žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą.

Dėl to BŽŪP reforma suteikė tai, ko iš jos buvo tikimasi – buvo sumažinta parama gamybai, kuri laikoma praeityje buvusių perprodukcijos problemų priežastimi. Visuotinai sumažintos ES paramos kainos jau yra artimos pasaulinėms rinkos kainoms. Nors ES dalis daugumoje prekių rinkų mažėja, pagrindinių ES žemės ūkio sektorių konkurencingumas auga, ir jau dabar ES yra didžiausia žemės ūkio produkcijos, daugiausia didelės vertės produktų, eksportuotoja. Ji taip pat yra didžiausia pasaulyje žemės ūkio produkcijos importuotoja ir išlieka pati didžiausia besivystančių šalių rinka.

Be to, BŽŪP vis labiau padeda mažinti aplinkos nualinimo pavojų ir tiekti visuomenės laukiamus produktus. Parama gamintojams dabar priklauso nuo to, kaip laikomasi aplinkos, maisto saugos bei kokybės ir gyvūnų gerovės standartų.

Galiausiai, įgyvendinant patobulintą kaimo plėtros politiką remiama aplinkos ir kaimo kraštovaizdžio apsauga, kaimo vietovėse skatinama plėtra ir kuriamos darbo vietos bei diegiamos naujovės. Nors vis daugiau ES kaimo vietovės veiks su žemės ūkiu nesusiję veiksniai, nutolusių, mažai gyventojų turinčių ir nuo ūkininkavimo veiklos itin priklausomų vietovių laukia uždaviniai, susiję su ekonominiu ir socialiniu tvarumu. Todėl žemės ūkio produktų sektoriaus, kuris vis dar sudaro per 4 % viso BVP ir kuriame dirba 8 % visų dirbančiųjų, vaidmuo išlieka gyvybiškai svarbus daugelyje kaimo vietovių.

1.2. Tolimesni patobulinimai, kuriuos reikėtų apsvarstyti atliekant BŽŪP patikrinimą

Pirmiau minėti pokyčiai rodo, jog dabartinė BŽŪP iš pagrindų skiriasi nuo ankstesniosios, net nepaisant kartais paradoksalaus skirtumo tarp pačios reformos rezultatų ir nuomonės apie ją, dažniausiai susiformavusios iki jos įgyvendinimo. Tačiau tam, kad BŽŪP galėtų būti dabarties ir ateities politika, privalu įvertinti naudojamas priemones ir patikrinti, ar jos veikia taip, kaip turėtų, nustatyti pakeitimus, kurie būtini siekiant užsibrėžtų tikslų, ir sugebėti prisitaikyti prie naujų uždavinių.

Tai, kad būtina imtis naujų veiksmų, yra neišvengiama, nes greitai besikeičiančioje aplinkoje bet kuri nelanksti politika pasmerkta tapti beverte. BŽŪP patvirtino, kad ES žemės ūkyje galima sėkmingai imtis tokių veiksmų ir keistis, tačiau būtina nuspėjama politikos kryptis, kad ūkininkai galėtų prisitaikyti.

2003 m. reforma buvo pirmasis žingsnis pritaikant BŽŪP XXI amžiaus poreikiams. Sutarimo dėl visų 2003 m. reformos elementų nebuvo įmanoma pasiekti vienu ypu. Būtent dėl to kelios persvarstymo nuostatos buvo numatytos jau galutiniame susitarime ir po 2003 m. vykdytose reformose.

Esama politika šiomis persvarstymo nuostatomis nėra iš esmės keičiama, tačiau jos leidžia daryti tolimesnius pakeitimus, atsižvelgiant į rinkos ir kitokius pokyčius. Temos, kurias jos apima, šiame komunikate priskirtos „BŽŪP patikrinimui“. Tikslas – atsakyti į tris pagrindinius klausimus:

- kaip užtikrinti, kad bendrosios išmokos schema taptų dar efektyvesnė, našesnė ir paprastesnė?;
- kaip padaryti, kad paramos rinkai priemonės, iš pradžių skirtos šešių valstybių narių bendrijai, išliktų šiuolaikiškos vis globalėjančiame pasaulyje ir 27 valstybių narių Europos Sąjungoje?;
- kaip įveikti naujus uždavinius – nuo klimato kaitos iki augančio biodegalų sektoriaus bei vandens taupymo – ir kaip atsižvelgiant į naujus pavojus ir galimybes spręsti esamus uždavinius, tokius kaip biologinė įvairovė?

2. KRITIŠKAI ĮVERTINTI BENDROSIOS IŠMOKOS SCHEMOS TAIKYMĄ IR SUPAPRASTINIMĄ

2.1. Bendrosios išmokos schemos supaprastinimas

Nors naujosios valstybės narės gali naudotis supaprastinta vienkartinės išmokos už plotus schema iki 2010 m. (Bulgarija ir Rumunija – iki 2011 m. pabaigos), ES–15 valstybės narės BIS turėjo įgyvendinti iki 2007 m. pabaigos.

Jos gali taikyti tradicinį BIS modelį (išmokas pagal individualius referencinius kiekius), regionų modelį (išmokas pagal regionų referencinius kiekius) arba abiejų kombinaciją.

Valstybės narės turėjo galimybę išlaikyti tam tikrą specifinę su gamyba susijusią tiesioginę pagalbą (iš dalies susieta parama), jei tai būtina, siekiant užtikrinti minimalų gamybos lygį ir naudą aplinkai. Jos taip pat galėjo išlaikyti iki 10 % nacionalinių viršutinių ribų, skiriamų už konkrečius ūkininkavimo metodus, kurie yra svarbūs aplinkos apsaugai arba žemės ūkio produktų kokybei ir prekybai jais gerinti (Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003 69 straipsnis).

Abiem – tradiciniu ir regionų – atsiejimo modeliais įgyvendinamas keliamas tikslas – leisti ūkininkams pasirinkti, ką auginti, o ne daryti įtaką jų pasirinkimui teikiant paramą už tam tikrus produktus. Tačiau taikant abu modelius individualus paramos dydis, nors ir skirtingu mastu, šiuo metu yra pagrįstas buvusiomis gamybos apimtimis; laikui bėgant taps vis sunkiau pateisinti tokios paramos skirtumus, ypač tradiciniame modelyje. Dėl to 2009–2013 m. laikotarpiu valstybėms narėms reikėtų leisti koreguoti pasirinktą modelį nustatant vienesnį tarifą. Kartu vertėtų apsvaistyti, ar valstybėms narėms, kurios šiuo metu naudoja vienkartinės išmokos už plotus schema, reikėtų leisti tai daryti iki pat 2013 m.

Be to, kadangi daugeliui sektorių imta taikyti BIS ir kadangi įgyta patirties taikant šią sistemą, tam tikri įgyvendinimo sprendimai ir taisyklės atrodo nepagrįstai griežti ir sudėtingi.

Išsamus įvertinimas yra gera galimybė pasiūlyti pakeitimus, kurie leistų pakoreguoti ir supaprastinti jų įgyvendinimą iš esmės nekeičiant sistemos struktūros.

2.2. Kompleksinio paramos susiejimo masto įvertinimas

Kompleksinio paramos susiejimo sistema, kuria mažinamos išmokos ūkininkams, nesilaikantiems ES žemės ūkio veiklos standartų, yra ir liks svarbiausias BŽŪP elementas. Tačiau ilgainiui išaiškėjo, kad ją būtina supaprastinti.

Šis procesas jau prasidėjo, kai Taryba savo išvadose pritarė Komisijos 2007 m. kovo mėn. ataskaitai dėl kompleksinio paramos susiejimo. Pasiūlymai, kuriais turėtų būti pagerinti schemos valdymo ir sankcijų aspektai ir kuriems jau yra taikoma atitinkama teisėkūros procedūra, turėtų įsigaliooti 2008–2009 m. Be to, tolimesni pasiekimai paprastinant kompleksinio paramos susiejimo schemą bus pateikti BŽŪP patikrinimui.

Komisijos ataskaitoje kompleksinio paramos susiejimo mastas tiesiogiai nebuvo nagrinėjamas. Kad kompleksinis paramos susiejimas išliktų tinkama priemonė, juo turi būti atspindimi visuomenės poreikiai ir užtikrinta tinkama pusiausvyra tarp sąnaudų ir naudos, susijusių su bet kurių reikalavimų taikymu. Teisės aktų nustatytus valdymo reikalavimus (NVR) ir geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės reikalavimus (GAAR) reikėtų panaudoti kaip efektyvius mechanizmus darniam žemės ūkiui skatinti.

Atsižvelgiant į Tarybos suteiktus įgaliojimus ir į poreikį supaprastinti, BŽŪP patikrinime bus nagrinėjamas kompleksinio paramos susiejimo mastas šiose srityse:

- įvertinti NVR, neįtraukiant su nustatytais kompleksinio paramos susiejimo tikslais tiesiogiai nesusijusių nuostatų;
- išnagrinėti ir, jeigu būtina, iš dalies pakeisti esamą NVR ir GAAR sąrašą, kad nustatyti kompleksinio paramos susiejimo tikslai būtų lengviau pasiekiami.

2.3. Iš dalies susieta parama

Dėl dabartinių reformų masto iš dalies susieta parama gamintojams vis mažiau svarbi, nes į BIS įtraukiama vis daugiau sektorių. Po visiško atsiejimo gamintojų padėtis bent jau neblogėja, o greičiausiai – dėl gamybos lankstumo – net ir gerėja; be to, panaikinamos sudėtingos procedūros ir administracinės išlaidos, kurių būta lygiagrečiai taikant dvi sistemas. Būtent taip yra javų sektoriuje.

Tačiau iš dalies susieta parama gali bent laikinai išlikti aktuali tam tikruose regionuose, kur gamybos apimtys apskritai yra mažos, tačiau svarbios ekonominiu ar aplinkosauginiu požiūriu (pavyzdžiui, karvės žindinės ekstensyvaus galvijų auginimo regionuose).

Ar iš dalies susieta parama išliks, jei išliks, tai kiek ir kokio dydžio ji bus – visa tai turėtų būti vertinama tikrai atsižvelgus į aplinkybes regionuose. Komisija siūlo kiekvieną atvejį nagrinėti atskirai, kad nustatytų galimus pavojus, susijusius su perėjimu prie visiško atsiejimo, ir galimas alternatyvas.

2.4. Paramos dydžio viršutinės ir apatinės ribos

Paramos skirstymo klausimas BŽŪP nėra naujas, tačiau pastaruoju metu įgyvendinant skaidrumo iniciatyvą jis vėl iškeltas tam, kad būtų viešinami ES lėšų gavėjai. Dėl BIS įvedimo išmokų paskirstymas tapo viešesnis nei anksčiau, todėl vėl pasigirdo prašymų riboti paramą, kurią gauna maža didelių ūkininkų grupė. Be to, įvedus BIS tapo akivaizdu, kad tarp daugumos ūkininkų, kurie gauna mažas, dažniausiai mažesnes už jų administravimo sąnaudų dydį, išmokas, yra gavėjų, kurie iš tiesų nėra ūkininkai.

Todėl atliekant BŽŪP patikrinimą reikėtų apsvarstyti galimybę įvesti tam tikrus išmokų apribojimus, susijusius tiek su apatine, tiek su viršutine riba:

- Komisija mano, kad jeigu reikės rasti sprendimą dėl didesnių išmokų, jis turėtų būti pagrįstas modeliu, pagal kurį paramos dydis palaipsniui mažėja, o bendros išmokos individualiems ūkininkams didėja, tačiau tam tikras paramos lygis išlieka net ir esant didelėms bendrosioms išmokoms¹. Nustatant apribojimus bus atsižvelgta į poreikį užtikrinti didelių ūkių ekonominį tvarumą ir vengti tokių priemonių kaip ūkių skaidymas;
- taikant mažas išmokas gali būti nustatyta mažiausia metinių išmokų suma ir (arba) didesnis mažiausias reikalaujamas plotas, tačiau taip, kad nenukentėtų tikri ūkininkai.

Taip sutaupytos sumos turėtų likti pačioje valstybėje narėje ir galėtų būti naudojamos naujiems uždaviniais, ypač minimiems Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 69 straipsnyje.

3. NAUJOS GALIMYBĖS IR GERESNĖ ORIENTACIJA Į RINKĄ

3.1. Rinkos intervencijos ir pasiūlos kontrolės vaidmuo

Anksčiau poreikis reformuoti ES intervencijos mechanizmus buvo susijęs su pasaulio rinkos pokyčiais, ir šias atsargas tekdavo realizuoti, bent jau iš dalies, jas eksportuojant. Atsižvelgiant į globalizaciją ir į tai, kad Europos Sąjunga sudaro jau 27 valstybės narės, verta persvarstyti likusių „senosios BŽŪP“ priemonių (t. y. kvotų, viešosios intervencijos, kainų rėmimo ir grąžinamųjų išmokų) ateitį, o ypač įvertinant dabartinę rinkų vidutinės trukmės perspektyvą, kuri ypač palanki grūdams ir pieno produktams.

Todėl kyla klausimas, kaip sukurti tokią intervencijos sistemą, kuri užtikrintų saugumą, tačiau nesiremtų subsidijuojama prekyba (vidine ar išorine). Kadangi efektyvi žemės ūkio rinkų konkurencija yra vienas iš BŽŪP tikslų, Komisija ketina išnagrinėti, ar esamos pasiūlos valdymo priemonės dabar padeda siekti kokio nors pagrįsto tikslo, ar jos tiesiog lėtina ES žemės ūkio gebėjimą reaguoti į rinkos signalus.

Be to, Komisija ketina kruopščiai stebėti esamą rinkos padėtį ir analizuoti, ar ji atspindi trumpalaikį prastą 2006 ir 2007 m. derlių, ar ilgalaikes tendencijas, kurios galėtų kelti pavojų žemės ūkio rinkoms ir pasiūlai. Remdamasi šia analize Komisija nuspręs, ar reikėtų siūlyti naujas priemones.

¹ Pavyzdžiui: išmokos, viršijančios 100 000 EUR sumažinamos 10 %, išmokos, viršijančios 200 000 EUR sumažinamos 25 %, o viršijančios 300 000 EUR – 45 %.

3.2. Intervencinis grūdų supirkimas

Pagal Tarybos sprendimu suteiktus įgaliojimus vykdomas visos grūdų intervencinio supirkimo sistemos patikrinimas, atsižvelgiant į augantį biodegalų sektorių ir galimą padidėjusios grūdų paklausos poveikį.

2007 m. sprendimas sumažinti kukurūzų intervenciją buvo būtinas, nes intervencija buvo naudojama ne užtikrinti saugumą, o būtent toks buvo jos pirminis tikslas. Dėl to miežiai ir galbūt pašariniai kviečiai gali iš dalies prarasti konkurencingumą ir gali kilti pavojus, kad padidės šių grūdų valstybinės atsargos.

Todėl šiomis aplinkybėmis geriausia išeitis – tą kukurūzų intervencinio supirkimo modelį imti taikyti ir kitiems pašariniams grūdams. Tai Komisijai leistų reaguoti kritinėse situacijose, o ūkininkai pagal rinkos kainas sužinotų apie gamybos poreikį. Išsaugojus vieno iš grūdų (paprastųjų kviečių) intervencinį supirkimą, būtų teikiama parama užtikrinant saugumą, o kitų grūdų kainoms galėtų būti leista pasiekti natūralų kainų lygį.

3.3. Atidėjimas – nutraukti paklausos valdymą ir gerinti aplinkosaugą

Atidėjimas buvo įvestas, kad didelių atsargų laikotarpiu būtų sumažinta ES grūdų gamybą ir kad ES grūdų sektorius galėtų prisitaikyti prie pasaulio rinkos sąlygų. Šis vaidmuo labai sumenko dėl rinkos pokyčių ir BIS įvedimo.

Atsižvelgiant į ES nustatytus tikslus, keliamus biodegalų sektoriui ir į prognozuojamą grūdų paklausos ir pasiūlos padėtį, siūloma vėl imti kultivuoti žemę, kuri šiuo metu žemdirbystėje nenaudojama įgyvendinant privalomai atidėtos žemės schemą.

Tačiau visiškai atsisakius atidėti žemę, reikės imtis veiksmų, kad būtų išsaugota dabartinės schemos taikymo nauda aplinkai. Viena iš galimybių – schemą pakeisti vietinėmis kaimo plėtros priemonėmis, atsižvelgiant į tai, kad agrarinės aplinkosaugos sąlygos nėra vienalytės.

Siekiant išsaugoti ir padidinti šią naudą, būtų tikslinga stiprinti kaimo plėtros paramą ekologiškoms žemės, vandens ir ekosistemos vadybos formoms, tokioms kaip ekologiškas žemės atidėjimas, pakrančių ruožų apsauga, apželdinimas mišku, priemonės, susijusios su prisitaikymu prie klimato kaitos, ir atsinaujinančios energijos politika, tokia kaip biologinės įvairovės koridoriai.

3.4. Pasiruošimas palaipsniui panaikinti pieno kvotas

Iki 2007 m. pabaigos Komisija pateiks ataskaitą, kuria išsamiai apžvelgs pieno rinkų pokyčius, tačiau po 2003 m. įvykusių rinkos pokyčių jau galima daryti vieną pagrindinę išvadą. Priežasčių, dėl kurių buvo įvestos ES pieno kvotos, nebėra.

Mažėjant pirminių produktų paklausai mums nebetenka kovoti su augančia pasiūla – dabar susiduriame su tokiais reiškiniais kaip auganti aukštos vertės produktų (ypač sūrio ir šviežių pieno produktų) paklausa pačioje ES ir už jos ribų, aukštos kainos ir dėl to intervencijos, kaip sviesto ir pieno miltelių realizavimo rinkos, vaidmens sumažėjimas.

Todėl derėtų paklausti, ar nereikėtų imtis kokių nors priemonių, kad iki 2015 m. kovo 31 d., kai nustos galioti pieno kvotų sistema, būtų kuo sklandžiau pereita prie pieno politikos, orientuotos į rinką, o jeigu taip, tai kokių.

Laipsniškas nutraukimas

2003 m. priimtas sprendimas nebedidinti kvotų apribojo sektoriaus pajėgumą labiau orientuotis į rinką ir padidinti konkurencingumą. O dėl kvotų sistemos taikymo išaugo skirtumas tarp pieno sektoriaus ir kitų, reformuotų žemės ūkio sektorių.

Jeigu nieko nebus daroma iki tol, kai 2014–2015 m. kvotų režimas nustos galioti, efektyviau dirbantys ūkininkai dėl didelių kvotų praras progą pasinaudoti naujomis galimybėmis, o mažiau efektyvūs ūkininkai skurdesniuose, dažniausiai kalnų, regionuose patirs didelių sunkumų, nes pasibaigus kvotų galiojimui kainos smarkiai nukris.

Todėl peršasi išvada, kad palaipsniui didinant kvotas būtų galima geriausiai pasiruošti perėjimui, kai pasibaigs kvotų galiojimas šiame sektoriuje. Kvotas padidinti bus atitinkamai pasiūlyta remiantis vykdoma analize, kuria siekiama nustatyti, kokią poveikį pagal šalis ir regionus turės kvotų galiojimo pabaiga ir kokių papildomų priemonių (tokių kaip intervencijos korekcija arba papildomas mokestis) būtina imtis, kad šis perėjimas vyktų kuo sklandžiau.

Priemonės, skirtos kalnų regionams

Apskritai tikimasi, kad pieno kvotų laipsniškas panaikinimas leis padidinti gamybą, sumažinti kainas ir padidinti sektoriaus konkurencingumą. Tuo pat metu manoma, kad kai kurie regionai, įskaitant kalnų regionus, patirs sunkumų laikytis minimalių gamybos apimčių.

Kai kurias šių problemų būtų galima spręsti taikant kaimo plėtros priemones, kuriomis būtų siekiama didinti pieno produktų pridėtinę vertę. Tačiau, kadangi kaimo plėtros politikos tikslas – ne išsaugoti gamybą, kalnų vietovėms reikalingas kitoks sprendimas, kuris padėtų sušvelninti kvotų galiojimo pabaigos poveikį. Viena galimybė – sukurti specifines paramos priemones pagal pakeistą Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 69 straipsnį. Dėl to reikėtų panaikinti dabar taikomą taisyklę, kad tokios priemonės gali būti taikomos tik sektorių lygmeniu.

Apibendrinant, BŽŪP patikrinime dėl pieno kvotų galiojimo pabaigos turėtų būti siekiama:

- pasiūlyti didinti kvotas, kad būtų tinkamai pasiruošta palaipsniui pereiti prie kvotų panaikinimo 2014–2015 m.;
- nustatyti reikalingus kitų pieno politikos priemonių pakeitimus, kurie padėtų palengvinti šį perėjimą;
- pasiūlyti priemones, kurios mažintų prognozuojamą neigiamą poveikį specifiniuose regionuose.

3.5. Kitos pasiūlos valdymo priemonės

Kai kuriuose kituose, dažniausiai mažuose, sektoriuose (sausųjų pašarų, krakmolo, linų ir kanapių) pasiūlos valdymo priemonių ir su gamyba susijusių išmokų taip pat esama. BŽŪP patikrinimo metu bus kruopščiai įvertintas šių priemonių veiksmingumas ir jų ilgalaikė nauda.

Taip bus nustatytas priemonių sąrašas ir tinkamas laikas likusias su gamyba susijusias išmokas pervesti į BIS. Taip pat bus nagrinėjama, ar galėtų būti atvejų, kai tam tikra parama būtų būtina, kad iš gamybos gautomis pajamomis būtų paremta regiono ekonomika, jeigu tai nebūtų įmanoma kitais būdais.

4. IŠKILĘ NAUJI UŽDAVINIAI

4.1. Rizikos valdymas

Atsiejus paramą gamintojams, kai išmokos ūkiams atsiejamos nuo jų produkcijos apimčių, ūkininkai gali geriau pasiruošti *prognozuojamai* rizikai, pavyzdžiui, produkciją iš mažų kainų rinkos perkelti į tas, kurios siūlo didesnę pelną. Atsiejimas leidžia gamintojams mažinti *neprognozuojamą* riziką.

Tačiau tradicinių rinkos priemonių pasikeitimas ir poslinkis link tiesioginio gamintojų rėmimo paskatino diskusiją apie įvairius rizikos valdymo būdus, nes pripažinta, kad kainos rizika ir gamybos rizika (pvz. dėl oro sąlygų ar sanitarijos) yra du svarbiausi veiksniai, darantys poveikį pajamoms.

Po 2005 m. Tarybos diskusijų, remdamasi vidine ir išorine analize, Komisija tęsė svarstymus apie rizikos valdymą, o tuo metu Bendrijos parama rizikos valdymui buvo įvesta įgyvendinant vaisių ir daržovių reformą – gamintojų organizacijoms leidžiama pačioms nuspręsti, ar tokias priemones įtraukti į savo programas. Be to, Komisijos pasiūlyme dėl vyno reformos riziką valdyti numatyta per nacionalinius biudžetus.

Tačiau Komisijos analizė ir ekspertų nuomonės rodo, kad rizikos veiksnių sąrašas ir jų mastas skiriasi ir kad šiame etape esama daug netikrumo, todėl, bent jau kol intervencija užtikrins saugumą, ES lygmeniu visiems taikomas sprendimas nebūtų priimtinas.

Be to, valstybės narės turėtų būti skatinamos naudotis kaimo plėtros priemonėmis, nes būtent antrasis ramstis yra labiau skirtas teikti tikslinius sprendimus. Ne visos valstybės narės, ne visi sektoriai, o svarbiausia – ne visi net tos pačios valstybės narės regionai ir sektoriai susiduria su tokia pačia rizika, susijusia su rinka ar su oro sąlygomis. Pageidautina, kad valstybėms narėms, regionams ar gamintojų grupuotėms per antrojo ramsčio priemones būtų leista pačioms geriau įvertinti savo riziką ir priimtinus sprendimus.

Todėl Komisija mano, kad atliekant BŽŪP patikrinimą vertėtų:

- toliau leisti naudoti moduliavimo santaupų dalį, kad būtų galima naudoti rizikos valdymo priemones kaimo plėtros programoje, su sąlyga, kad jos atitinka „žaliosios dėžės“ kriterijus;
- kiekvienu atveju atskirai išnagrinėti papildomų priemonių poreikį numatant būsimą rinkos mechanizmų koregavimą ir vėlesniuose etapuose bendriau išnagrinėti rizikos valdymą po 2013 m.

4.2. Klimato kaita, bioenergetika, vandentvarka ir biologinė įvairovė

ES žemės ūkio laukia trys nauji itin svarbūs uždaviniai, susiję su klimato kaita, bioenergetika ir vandentvarka. Klimato kaita yra pats svarbiausias uždavinys iš trijų, įtakojančių pokyčius kitose dviejose srityse.

Siekiant mažinti **klimato kaitos** poveikį, ES žemės ūkis palyginti su kitais sektoriais prisidėjo labiausiai, kad sumažintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Tai pasiekta visų pirma gerinant gamybos metodus (t. y. efektyviau naudojant trąšas) ir mažinant galvijų skaičių. Tačiau iš žemės ūkio sektoriaus ateityje bus reikalaujama dar daugiau, nes tai yra bendrosios ES teršalų mažinimo strategijos dalis.

Tačiau ES žemės ūkį taip pat labai veikia klimato kaita. Esama daug neaiškumų dėl kritulių tendencijų, ekstremalių oro sąlygų, temperatūrų lygio, vandens išteklių ir dirvožemio sąlygų. Dėl to taip pat būtina daryti pakeitimus ir geriau prisitaikyti. Neseniai paskelbtoje Žaliojoje knygoje dėl prisitaikymo prie klimato kaitos raginama užtikrinti, kad ES žemės ūkis toliau prisidėtų mažinant klimato kaitos pasekmes.

ES atsinaujinančios energijos gairėmis nustatytas tikslas – iki 2020 m. pasiekti, kad tarp bendrai sunaudojamų degalų ir energijos būtų tam tikra biodegalų (10 %) ir atsinaujinančios energijos (20 %) dalis. Šie tikslai yra glaudžiai susiję su klimato kaitos mažinimo tikslais ir greičiausiai turės svarbų poveikį ES žemės ūkiui. Tuo pat metu pirminė Europos žemės ūkio užduotis ir toliau bus maisto ir pašaro gamyba.

Kaip jau nustatyta 2007 m. birželį Komisijos paskelbtame Komunikate dėl vandens stygiaus ir sausrų, BŽŪP patikrinimu suteikiama gera proga išnagrinėti, kaip tolimesnius vandentvarkos klausimus integruoti į atitinkamas BŽŪP priemones. ES žemės ūkiui būtina tvirti **vandentvarka**, nes priešingu atveju itin padidėtų žemės ūkiui skirtos vandens poreikis ir reikalavimai jo kokybei.

Kitas svarbus uždavinys – stabdyti **biologinės įvairovės** mažėjimą, o dėl klimato kaitos ir vandens poreikio šis uždavinys tampa dar sudėtingesnis. Valstybės narės pasiryžusios iki 2010 m. sustabdyti biologinės įvairovės mažėjimą, tačiau šis tikslas vargu ar bus pasiektas, todėl žemės ūkis vaidina svarbų vaidmenį apsaugant biologinę įvairovę.

Šiuos uždavinius, atlikus BŽŪP patikrinimą, siūloma spręsti keliais būdais:

- paskatos mažinti klimato kaitą ir prie jos prisitaikyti, vykdyti geresnę vandentvarką ir teikti aplinkosaugos paslaugas bioenergetikos srityje ir, stiprinant esamas kaimo plėtros priemones, saugoti biologinę įvairovę;
- klimato kaitos ir geresnės vandentvarkos tikslus taip pat būtų galima pasiekti pagal NVR ar GAAR taikant kompleksinės paramos susiejimo principą.
- tyrimai ir inovacijos yra gyvybiškai svarbios, siekiant išspręsti naujus aplinkosaugos ir produktyvumo uždavinius, taip pat ir susijusių su antrosios kartos biodegalais. Be to, paskatos kurti antrosios kartos biodegalus turėtų būti sustiprintos taikant kaimo plėtros priemones;
- turėtų būti išnagrinėta, ar šiuo metu taikoma paramos už energetinius augalus schema vis dar apsimoka, atsižvelgiant į naujas biomasės gamybos paskatas (privalomieji energetikos tikslai ir didelės kainos).

4.3. Antrojo ramsčio stiprinimas

Dėl naujų uždavinių, susijusių su šiame Komunikate nagrinėjamais klausimais, būtina stiprinti antrąjį ramstį, ypač atsižvelgiant į sunkumus, su kuriais valstybės narės susiduria dėl laukiamo kaimo plėtros paramos mažinimo po 2005 m. sprendimo dėl finansinės perspektyvos. Toks sustiprinimas būtinas, kad būtų atsižvelgta į vis plačiau diegiamas naujoves sprendžiant naujus produktyvumo ir aplinkosaugos uždavinius, taip pat ir susijusius su antrosios kartos biodegalais.

Kadangi BŽŪP biudžetas nustatytas iki 2013 m., kaimo plėtros lėšas didinti galima tik padidinus bendrai finansuojamą privalomąjį moduliavimą. Tokiu sprendimu, kuris ateityje paveiks visas valstybes nares, kai tik jų gaunama ES parama pasieks 100 %, turėtų būti laikomasi dabartinio moduliavimo fondų pasiskirstymo pagal valstybes nares ir atsižvelgiama į galiojančias taisykles. Tam turėtų būti numatyta:

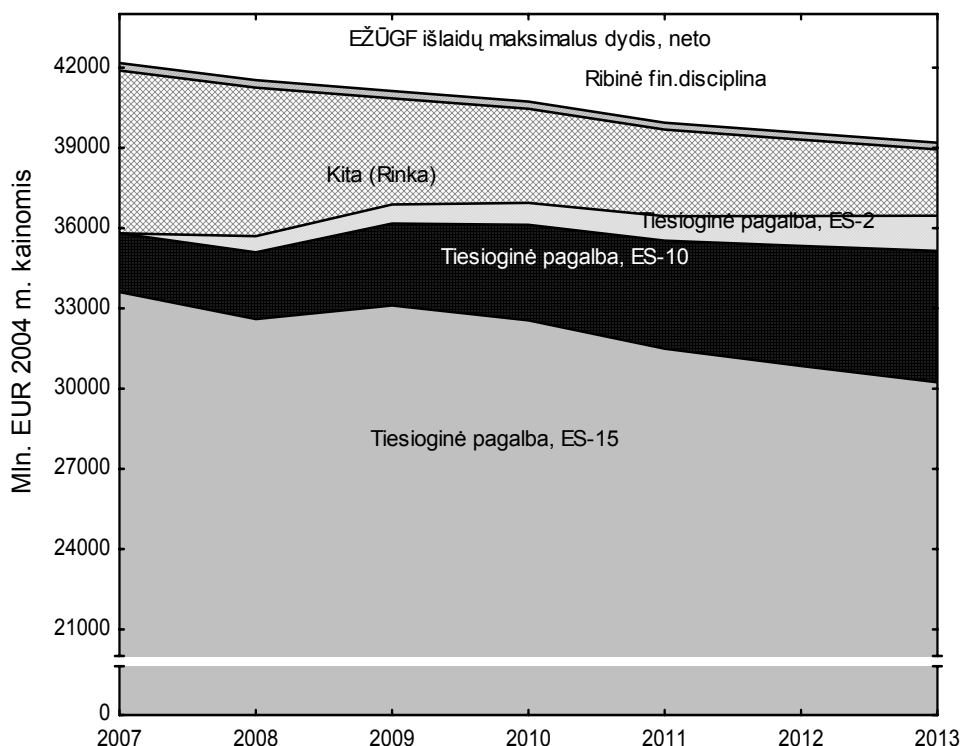
- 2010–2013 biudžetinais metais privalomąjį moduliavimą padidinti po 2 % per metus.
- analizuoti, kaip geriau atsižvelgti į numatomo privalomojo moduliavimo įtaką ES-10, kartu laikantis esamo kaimo plėtros lėšų paskirstymo tarp valstybių narių.

5. BENDROSIOS FINANSINĖS NUOSTATOS

Šio komunikato pagrindinis finansinis principas tas, kad 2007–2013 m. laikotarpiu pirmajam ir antrajam BŽŪP ramsčiui papildomo ES finansavimo nebus skirta.

Pagal šią schemą didžiausia išlaidų suma mažės dėl nuolatinių kainų. Tai reiškia, kad šiuo laikotarpiu finansinė disciplina ūkininkams galėtų būti taikoma, tačiau, jeigu išliks dabartinės aukštos rinkos kainos, – gerokai mažesniu mastu nei numatyta anksčiau.

Kaip parodyta pateiktoje diagramoje, didžiausias pirmojo ramsčio išlaidų lygis mažėja pagal nuolatinės 2004 m. kainas, tačiau kartu ES-12 bus būtina skirti vis daugiau tiesioginės pagalbos, kaip numatyta Stojimo sutartyse.

6. IŠVADOS

2007–2008 metais Komisija parengs savo požiūrį į 2008–2009 m. biudžeto peržiūrą, kaip numatyta komunikate „Pertvarkykime biudžetą ir pakeiskime Europą“. BŽŪP patikrinimas yra parengiamasis šio proceso veiksmas, o peržiūros rezultatai iš anksto nenumatomi. Juo siekiama tiksliai pritaikyti 2003 m. reformas ir prisidėti prie diskusijos apie būsimus žemės ūkio srities prioritetus.

Šiame komunikate „Pasiruošimas BŽŪP reformos patikrinimui“ Komisija pateikia plačiai apžvelgdama tam tikrų BŽŪP elementų pakeitimus. Šių pakeitimų tikslas – ne atlikti esminę ES žemės ūkio reformą, o padėti jam geriau prisitaikyti prie greitai besikeičiančios aplinkos. Remdamasi viešo dialogo su suinteresuotosiomis šalimis ir vykdomos poveikio analizės išvadomis, 2008 m. pavasarį Komisija pateiks atitinkamus pasiūlymus.

Siekdama paskatinti šį dialogą, Komisija planuoja organizuoti du seminarus su suinteresuotosiomis šalimis², kuriais bus suteikta proga pradėti viešas konsultacijas dėl šio komunikato.

² 2007 m. gruodžio 6 d. ir 2008 m. sausio 11 d.